

Leipzig, 1890-1902, I, § 636 sqq., *Einführung in das Studium der romanischen Sprachwissenschaft*, ed. a II-a, § 96, *Die lateinische Sprache in den romanischen Ländern*, § 16, în *Gröbers Grundriss*, I, ed. a II-a, p. 467, Grandgent, *Introduzione allo studio del latino volgare*, Milano, 1914, § 176). Este îndoiios însă dacă a existat într-adevăr această nouă cantitate (cf. *Orig. rom.*, I, p. 476 și nota respectivă), pentru că, pe de o parte, diftongarea poate să aibă loc și la o vocală scurtă, iar, pe de alta, limbile română și spaniolă au diftongat pe *ē* și *ō* latinești și în silabele închise, nu numai în silabele deschise.

O mare nedumerire există din punct de vedere al cronologiei relative a acestor fenomene. În ce privește noua cantitate, Meyer-Lübke o consideră, în *Grammatik*, I, § 636-637, ca un fenomen care nu aparține limbii latine populare și care s-a dezvoltat în fiecare limbă romanică aparte; în *Einführung*, ed. a II-a, § 91, o consideră, din contra, ca un fenomen latin popular ce n-a avut loc înainte de secolul al VI-lea, iar în *Die lateinische Sprache in den romanischen Ländern*, § 16, în *Gröbers Grundriss*, I, ed. a II-a, p. 467, (pasaj [care se găsește și în ed. I-a și care a fost] criticat strașnic de Selmann), o consideră ca un fenomen anterior lungirii lui *i* înainte de *gn*, atestată de Priscianus, începutul secolului al VI-lea, și anterior chiar prefacerii lui *ī* în *ē* și a lui *ī* în *ō* la începutul secolului al II-lea. Pentru Meyer-Lübke, prefacerea lui *ī* în *ē* și cea a lui *ī* în *ō* sînt fenomenele cele mai latinești populare privitoare la vocalism, adică cele care au avut loc cel mai tîrziu, *Einführung*, ed. a II-a, § 97. Pentru Grandgent, *Introduzione*, § 201, 208, fenomenele acestea au avut loc și în secolul al VI-lea p.Chr., iar, sporadic, chiar și mai înainte: pentru *ī* > *ē* și, în secolul al IV-lea ori chiar și mai înainte, pentru *ī* > *ō*. Vezi *Orig. rom.*, I, p. 476-481, 483-484. Citeodată calculul asupra cronologiei acestor fenomene produce o adevărată confuzie în mintea învățaților. Gröber, [*Vulgärlateinische Substrate romanischer Wörter*], în Wolfflin's *Archiv für lateinische Lexicographie und Grammatik*, I, p. 222, spune că lungirea vocalelor accentuate din silabele deschise a trebuit să fie posterioară prefacerii lui *i* în *e* și celei a lui *ū* în *o*, pentru că, altfel, *i* lungit s-ar fi confundat cu vechiul *ī*, și *ū* lungit s-ar fi confundat cu vechiul *ū*. Această confuzie [a celor două vocale] însă n-ar fi putut avea loc deoarece *ī* și *ū* erau vocale deschise, care deschise trebuiau să rămînă și după lungire. Iar Elise Richter, *Der innere Zusammenhang in der Entwicklung der romanischen Sprachen*, în XXVII Beiheft zur Zeitschrift für romanische Philologie, p. 57-143 (recenzia acestei lucrări făcută de A. Philippi de, vezi-o în *Viața românească*, VI, 1911, octombrie, vol. XXIII, p. 57-78), susține și ea că lungirea vocalelor din silabele deschise accentuate a trebuit să fie posterioară fenomenelor *ī* > *ē*, *ū* > *ō*, însă din alt motiv: dacă *scrīptus* ar fi devenit *scrīptus* înainte de prefacerea lui *dictus* în italianul *détto*, apoi și *scrīptus*, devenit *scrīptus*, ar fi trebuit să sune în limbile romanice, de pildă în limba italiană, *scrétto*. Decît numai a scăpat din vedere dra Richter că *scrīptus*, chiar după ce a devenit *scrīptus*, și-a păstrat timbrul de *ī* și că ceea ce a provocat fenomenele *ī* > *ē*, *ū* > *ō* a fost timbrul de vocale deschise al lui *ī* și *ū*, iar nu faptul că *ī* și *ū* erau scurte. Vezi *Orig. rom.*, I, p. 475-477.